

Onderwijsconsulenten Onderwijsconsulenten+

Kerngegevens uit de
jaarrapportage 2011/2012
(1 augustus 2011 - 1 augustus 2012)

In 2003 is de regeling leerlinggebonden financiering (LGF - ook bekend als 'de rugzak') ingevoerd. De LGF biedt ouders van leerlingen met een clusterindicatie ('zorgleerlingen') de mogelijkheid te kiezen of zij hun kind naar het speciaal (voortgezet) onderwijs of het regulier onderwijs willen sturen. Valt de keuze op een reguliere school, dan kan uit de rugzak extra ondersteuning betaald worden, zoals ambulante begeleiding, leermiddelen of extra formatie. Om de invoering van de LGF te ondersteunen, zijn de Onderwijsconsulenten ingesteld.

Onderwijsconsulenten adviseren en begeleiden ouders en scholen als die het niet eens kunnen worden over toelating van een leerling of over de besteding van de rugzakmiddelen. Onderwijsconsulenten zijn onafhankelijke deskundigen, die proberen voor individuele leerlingen de beste oplossing te vinden.

In de casuïstiek vallen in dit rapportagejaar vooral de volgende zaken op.

De problematiek wordt complexer

De onderwijsconsulenten rapporteren een toenemende verzwaring van de problematiek in de casuïstiek: enerzijds aan de kant van de zorgleerlingen (complexer, met bijvoorbeeld gedrags-, gezins- en/of psychiatrische problematiek), en anderzijds aan de kant van de scholen, die in afwachting van de invoering van Passend onderwijs zorgleerlingen weren.

Een probleem is ook de vaak gebrekkige en over veel schijven lopende onderlinge afstemming tussen organisaties als BJZ, CIZ en jeugd-GGZ over de noodzakelijke zorg voor een leerling/gezin.

Veel zorgleerlingen zitten thuis

Het percentage thuiszitters (binnen de casuïstiek van de onderwijsconsulenten) is weer gestegen: vorig jaar was dit 40%, dit jaar 43%.

Van deze 43% is 59% ingeschreven op het VO of VSO, en 30% op het PO (inclusief SBAO en SO). Van 11% van de thuiszitters is het schooltype niet bekend.

Handelingsverlegenheid in het regulier én speciaal onderwijs

Vooraf in het regulier VO is een verbetering van de zorgstructuur nodig.

Zorgwekkend is de ontwikkeling dat steeds meer cluster 4-leerlingen worden

verwijderd wegens ernstige gedragsproblematiek en thuis komen te

zitten. De handelingsverlegenheid lijkt ook in het speciaal onderwijs toe te nemen.

Veel (V)SO-scholen hebben moeite met het vinden van gekwalificeerd personeel en zijn minder bereid na te denken over maatwerk.

Daarbij kent het (V)SO onvoldoende mogelijkheden om bij leerlingen met een grote zorgbehoefte samen te werken met zorginstanties. Dat komt doordat vanuit twee verschillende systematieken

(zorg/AWBZ en onderwijs) gewerkt moet worden.

Doorplaatsingsproblematiek van uitbehandelde kinderen

Het blijft moeilijk om leerlingen die na behandeling in een instelling de daaraan verbonden onderwijsplaats moeten verlaten, aan een nieuwe schoolplaats te helpen. Samenwerkingsverbanden houden de boot soms af, en de (GGZ-) onderwijsinstellingen zelf voelen zich ook niet in alle gevallen geroepen om actief op zoek te gaan naar een alternatief.

Minder onderwijsmogelijkheden door wijziging in zorgindicatie

Sinds januari 2012 kunnen leerlingen die door diverse oorzaken niet voltijds onderwijs kunnen volgen, voor de overige uren geen indicatie voor dagbesteding meer krijgen. Bij een aantal casussen leidt dat ertoe dat ouders moeten kiezen: zorg of (deels) vrijstelling van de leerplicht via de leerplichtambtenaar. Scholen maken nogal eens duidelijk dat een zorgleerling 'zonder zak geld niet geplaatst kan worden'. Hetzelfde geldt spiegelbeeldig voor de dagbesteding, terwijl een bepaalde groep leerlingen gebaat blijft bij de combinatie zorg en onderwijs.

Scholen afwachtend in verband met de komst van Passend onderwijs

De komst van Passend onderwijs maakt scholen terughoudend. De aangekondigde bezuinigingen leiden tot veel onzekerheid. De bezuinigingen zijn weliswaar (deels)

teruggedraaid, maar desondanks lijken de al in gang gezette personele ontwikkelingen voor een deel doorgezet te worden en opereren (school-)besturen wat terughoudend en afwachtend.

Cijfers en feiten over 2011/2012

- **Aantal adviesaanvragen: 1188.**
- **Afgerond 686, afgebroken 89 en nog in behandeling 413.**
- **Belangrijkste redenen aanvraag:**
 - plaatsingsproblematiek 39%
 - advies passend onderwijs 30%
 - (dreigende) schorsing/verwijdering 13%.
- **59% betreft cluster 4-leerlingen.**
- **72% van de casussen speelt zich af in (de overgang naar) het VO en het VSO.**
- **505 van de 1188 adviesverzoeken (43%) betreffen thuiszitters (leerlingen die meer dan vier weken thuiszitten).**

Onderwijs/zorgarrangementen nodig voor deel zorgleerlingen

Voor verschillende groepen zorgleerlingen is het extra lastig om een onderwijsplaats te vinden. Het gaat bijvoorbeeld om leerlingen die niet de hele week op school kunnen zijn en een deel van de tijd in een zorginstelling opgevangen moeten kunnen worden, of leerlingen die vanuit de zorg weer bij onderwijs worden aangemeld. Hun aantal neemt toe, aldus de onderwijsconsulenten.

Onderwijsconsulenten+ (lees: onderwijsconsulenten-plus, hierna ook OC+) is de afdeling van het bureau Onderwijsconsulenten die als opdracht heeft structurele oplossingen te vinden voor groepen zorgleerlingen. Dat doet OC+ door samenwerkingsprojecten tussen professionals in onderwijs en zorg te initiëren, te ondersteunen en te faciliteren. De doelstelling is passend onderwijs te creëren voor leerlingen met een handicap, ziekte of stoornis. Voorstellen voor OC+-projecten komen bijvoorbeeld van de onderwijsconsulenten zelf, van ouders, scholen of het ministerie van OCW.

OC+-projecten moeten aan een aantal criteria voldoen. Zo moeten zij passende, constructieve en duurzame oplossingen voor groepen zorgleerlingen opleveren. Ook moet de opgedane kennis en ervaring overdraagbaar zijn.

Het OC+-deel van een project eindigt zodra partijen een samenwerkingsovereenkomst hebben getekend en de onderwijsvoorziening van start gaat.

De onderwijsconsulenten+ signaleren in 2011/2012 de volgende ontwikkelingen:

Afwachtende houding scholen bemoeilijkt start nieuwe projecten

Scholen en samenwerkingsverbanden zijn op

dit moment vooral intern gericht. Nieuwe projecten worden afgehouden, in afwachting van de invoering van Passend onderwijs.

Onderwijs/zorgarrangementen steeds moeilijker te realiseren

Door de afwachtende houding van scholen (zie hierboven) en de bezuinigingen in de zorg dreigen groepen extra kwetsbare zorgleerlingen buiten de boot te vallen. In dit verband verdient ook de doorplaatsingsproblematiek aandacht. Het wordt steeds moeilijker om kinderen die uitbehandeld zijn, terug te plaatsen op de school van herkomst.

Bereikte voorzieningen staan onder druk

Sommige gerealiseerde voorzieningen dreigen ten onder te gaan aan hun eigen succes. Door de aanzuigende werking krijgen deze voorzieningen zoveel aanmeldingen van zorgleerlingen uit de regio te verwerken, dat intakeprocedures minder strikt worden gehanteerd. In de speciale zorgklassen komen daardoor verschillende doelgroepen bij elkaar te zitten, wat tot incidenten kan leiden rond leerlingen met gedragsproblematiek. Andere projecten worden in hun continuïteit bedreigd door vermindering of stopzetting van de financiering (het 'huiskamerproject', bijvoorbeeld).

Regelgeving en financiering belemmeren maatwerkoplossingen

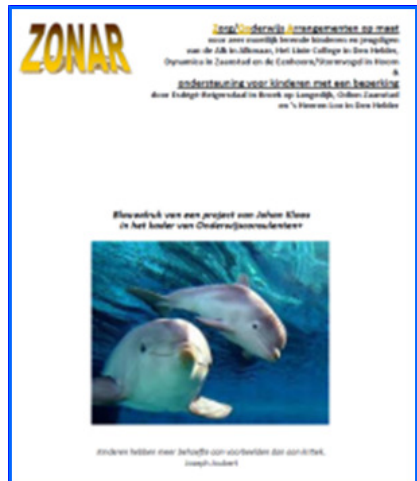
Waar onderwijs en zorg bij elkaar komen, botsen regelgeving en ontbreekt gecombineerde financiering. Dat staat maatwerkoplossingen in de weg.

Sinds de start van OC+ is er al veel bereikt. Zo zijn er op veel plaatsen in het land diplomagerichte onderwijsvoorzieningen voor normaal tot hoogbegaafde leerlingen met ASS tot stand gebracht, is er een betere samenwerking tussen onderwijs en zorg in gang gezet en neemt de handelingsbekwaamheid van docenten in het omgaan met zorgleerlingen toe.

OC+-opbrengsten in dit jaar zijn onder meer:

- de toezegging van een samenwerkingsverband VO om in het zorgplan passend onderwijs speciale aandacht te besteden aan het onderwijs aan leerlingen met een stoornis in het autistisch spectrum in de regio (Land van Cuijk);
- zorg- en onderwijsopvang van ZML-leerlingen;
- schakelklassen en opvang voor groepen leerlingen die onderwijs én zorg nodig hebben;
- op initiatief van de Stichting Ik Ook en OC+ is commitment verkregen voor de ontwikkeling van integratieklassen in de regio Rotterdam;

- in gang gezet: adviezen en procedures ter bevordering van de samenwerking tussen scholen die plaatsbesteding onderwijs aanbieden en het onderwijsveld;
- in gang gezet: een inventarisatie van diplomagericht onderwijs voor leerlingen met ASS in Zuid-Holland;
- er zijn diverse intentieverklaringen en samenwerkingsovereenkomsten getekend of in voorbereiding.

Publicaties en website-uitbreidingen:

- Blauwdruk Inventarisatie SBO-scholen in regio's van Noord-Brabant;
- Blauwdruk ZONAR-project, Noord-Holland;
- OC+ Nieuwsbrief 4, november 2011;
- OC+ Nieuwsbrief 5, juni 2012.

De onderwijsconsulenten(+) doen in de jaarrapportage 2011/2012 de volgende aanbevelingen:

Duidelijkheid over wet- en regelgeving; meer financiële mogelijkheden

De langdurige politieke onzekerheid en het uitstellen van Passend onderwijs zijn niet bevorderlijk voor de mogelijkheden om zorgleerlingen op een goede onderwijsplaats te krijgen. Er wordt gepleit voor een aanpassing van de wet- en regelgeving (inclusief financiering) waardoor ook zeer zorgbehoeftege leerlingen gebruik kunnen maken van hun recht op onderwijs.

Handelingsvaardigheid scholen vergroten

Vooral in het VO is verdere aanpassing van lesprogramma's en vergroting van de vaardigheden van vakdocenten nodig om zorgleerlingen beter te kunnen opvangen. Het (V)SO (vooral cluster 4) moet beter het

hoofd leren bieden aan de toegenomen complexiteit van de kindkenmerken. Adviezen vanuit de zorg of inzet van leerbaarheidsonderzoeken kunnen bijdragen aan het vinden van oplossingen voor zorgleerlingen.

Samenwerkingsverbanden moeten hun verantwoordelijkheid nemen

De soms afwachtende en afwerende houding van samenwerkingsverbanden kan de plaatsing van zorgleerlingen belemmeren. In een aantal gevallen lijken schoolbesturen binnen samenwerkingsverbanden als hoofddoel te hebben de belangen van de onder het eigen bestuur vallende scholen veilig te stellen. Uiteraard heeft een schoolbestuur die taak, maar daarnaast zijn de gezamenlijke schoolbesturen in een samenwerkingsverband ook verantwoordelijk voor een dekkend aanbod binnen het gehele samenwerkingsverband. Die verantwoordelijkheid overstijgt het individuele schoolbelang. Een goede balans tussen beide belangen zal werkenderwijs gevonden moeten worden. Samenwerkingsverbanden moeten goede afspraken maken over de spreiding van zorgleerlingen, specialisaties van de verschillende scholen etc. Als de ene school het kind niet toelaat, moet er een alternatief geboden worden, in overleg met andere scholen en zo nodig met zorginstellingen en/of de gemeente.

Uitbreiding OC+-projecten

In de individuele casuïstiek komen onderwijsconsulenten vaak structurele problematiek tegen. Knelpunten die zij graag via OC+-projecten aangepakt willen zien zijn onder meer:

- het (beter) mogelijk maken over te stappen van het speciaal naar het regulier onderwijs;
- extra aandacht voor de thuiszitters uit cluster 4;
- aanpak van de problematiek van laag functionerende kinderen die nu vaak in een KDC zitten en verstoken blijven van onderwijs;
- onderzoek naar onderwijsmogelijkheden voor leerlingen van 12-18 jaar met een beperkte intelligentie, voor wie schoolonderwijs niet meer passend is. Deze leerlingen verblijven in een beschermde omgeving (zorgboerderij);
- versterking van de professionele attitude en communicatievaardigheden van zorgcoördinatoren ten aanzien van ouderinbreng;
- doorplaatsingsproblematiek.

Al eerder genoemd, en nog steeds actueel, zijn de volgende aanbevelingen:

- bekendheid OC(+) vergroten;
- verdere professionalisering van het bureau en de onderwijsconsulenten(+);
- uitbreiding dienstverlening met een telefonisch advieskanaal.

ONDERWIJSCONSULENTEN EN DE CGB

De Commissie Gelijke Behandeling (CGB) is sinds augustus 2009 de instantie waar ouders terecht kunnen met vraagstukken over ongelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte in het regulier basis- en voortgezet onderwijs.

Inmiddels is een succesvolle samenwerking tussen de CGB en de Onderwijsconsulenten(+) tot stand gekomen.

Bij problemen rond plaatsing en toelating van LGF-leerlingen of bij onenigheid over het handelingsplan verwijst de CGB ouders vaak eerst door naar bureau Onderwijsconsulenten(+).

In de meeste gevallen kunnen de onderwijsconsulenten een snelle en voor alle partijen bevredigende oplossing tot stand brengen. Op die manier wordt een procedure bij de CGB voorkomen.

Als er wel een procedure gestart wordt bij de CGB, schakelt de CGB vaak alsnog een onderwijsconsulent in, bijvoorbeeld als getuige, deskundige of getuige-deskundige.

De Onderwijsconsulenten zijn in 2002 ingesteld door de minister van OCW. Zij zijn per 1 augustus 2009 organisatorisch ondergebracht bij de Stichting Ondersteuning Scholen en Ouders (SOSO).

Onderwijsconsulenten (OC) bemiddelen en adviseren bij individuele problemen rond de toelating van geïndiceerde leerlingen ('zorgleerlingen') of bij de besteding van het leerlinggebonden budget (LGF). Er zijn, verspreid over het hele land, zo'n 35 onderwijsconsulenten.

In het najaar van 2004 zijn de Onderwijsconsulenten+ (ook: OC+, lees: onderwijsconsulenten-plus) in het leven geroepen, met als taak duurzame, passende en constructieve onderwijsvoorzieningen voor groepen zorgleerlingen te helpen creëren. Dit doen de onderwijsconsulenten+ door professionals in onderwijs en zorg te ondersteunen en te faciliteren bij het opzetten van samenwerkingsprojecten. OC+-projecten zijn zoveel mogelijk overdraagbaar. Er zijn ca. 10 onderwijsconsulenten+, verdeeld over alle regio's in Nederland. Zij worden aangestuurd door de projectleider OC+.

De SOSO vormt het bestuur van de organisatie. De SOSO heeft zelf geen uitvoerende taak in de bemiddelings- en

advieswerkzaamheden, maar houdt toezicht en ontwikkelt in samenwerking met de directeur van het bureau het beleid. De SOSO bestaat uit vertegenwoordigers van de volgende sectorbesturen onderwijs en ouderorganisaties: PO-Raad, VO-Raad, WEC-Raad, MBO-Raad en POLSO (CG-Raad, LOBO, NKO, Ouders & COO, Platform VG, Vereniging Balans, Vereniging Openbaar Onderwijs).

Onder leiding van de directeur vervult het bureau van SOSO/Onderwijsconsulenten(+) in Den Haag een spilfunctie: een klein team van gemotiveerde en deskundige medewerkers verzorgt de intake van de hulpaanvragen en de administratieve ondersteuning van de OC's. Steeds meer is het bureau een vraagbaak voor alle betrokkenen bij leerlingen met een speciale onderwijs/zorgbehoefte.

De Onderwijsconsulenten(+) rapporteren jaarlijks aan het ministerie van OCW. De uitgebreide rapportages staan op de website www.onderwijsconsulenten.nl. In deze publicatie staat een beknopt overzicht van de belangrijkste cijfers en feiten uit de rapportage over schooljaar 2011/2012.

Advies en bemiddeling door onderwijsconsulenten(+) is gratis.

SOSO/ONDERWIJSCONSULENTEN(+)

Postbus 19521

2500 CM Den Haag

Telefoon 070 - 312 28 87 www.onderwijsconsulenten.nl
info@onderwijsconsulenten.nl OCplus@onderwijsconsulenten.nl